

הַלְכָתָא לְמַשִּׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

תוכן

- א. וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל.....1
- ב. פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה ... דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי ... כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה.....1
- ג. שמע מינה מעלות דאורייתא והכי גמירי להו.....2
- ד. בכל יום היה הותה בשל כסף וכו' מאי טעמא התורה חסה על ממונן של ישראל....3
- ה. נתפורו לו קב גחלים מכבדן לאמה תני חדא קב ותניא אידך קביים.....3
- ו. בכל יום היתה כבידה והיום קלה ... בכל יום היתה גלדה עבה והיום רך בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה ... כדי שתהא זרועו של כהן גדול מסייעתו.....4
- ז. בכל יום לא היה לה ניאשתיק והיום היה לה ניאשתיק.....4

דף מד.

א. וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל

וכפר בעדו¹ ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, מפני השמועה למדו שזה וידוי דברים, נמצאת למד שהוא מתודה ביום זה שלשה וידויים, אחד על ידי עצמו תחילה, וידוי שני על ידי עצמו עם שאר הכהנים, ושניהם על פר החטאת אשר לו, והוידוי שלישי על ידי כל ישראל על שעיר המשתלח.

אך זה רק בוידוי שמזכיר את עצמו תחלה ואח"כ ביתו וכן בוידוי שני מזכיר עצמו וביתו קודם לכהנים אבל עיקר הכפרה כלומר הקרבת הקרבן נעשה הכל בבת אחת.²

ב. פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה ... דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים מהיכל פרשי מבין

¹ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה ו
² תוספות הרא"ש בסוגייתנו

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

האולם ולמזבח לא פרשי ... כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה

בעת שמקטירין הקטורת³ בהיכל בכל יום, פורשין כל העם מן ההיכל ומבין האולם ולמזבח לא יהיה שם אדם עד שיצא זה שהקטיר הקטרת.

וכן בשעה שיכנס בדם הטאות הנעשות בפנים פורשים הכל מבין האולם ולמזבח עד שיצא שנאמר בסדר עבודת יום הכפורים וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש וגו' בנין אב⁴ לכל כפרה שבקודש שלא יהא שם אדם.

אך ביום הכפורים בשעת הקטרת⁵ הקטורת והזאת הדם⁶ בקדש הקדשים, כל העם פורשים מן ההיכל בלבד ואינן פורשים מבין האולם ולמזבח, שאין פורשים מבין האולם ולמזבח אלא בשעת הקטרה בהיכל בכל יום ובשעת מתן דמים בהיכל.

דף מד:

ג. שמע מינה מעלות דאורייתא והכי גמירי להו

יש מי שסובר⁷ שהמעלות הם דאורייתא והכי גמירי להו. י"א⁸ שפרישה של בין האולם ולמזבח הוא מעלה מדרבנן ולא גזור על בין האולם ולמזבח רק כשהקטרה ונתינת הדמים הם בסמוך לו, כלומר בהיכל כדי שלא יציצו לראות משם, אבל כשהם לפני ולפנים אין חשש בזה ולא גזרו על בין האולם ולמזבח.

ולמה לא גזרו על כל העזרה, משום דיש היכר במזבח שמפסיק, אבל בין אולם להיכל וכן בבין האולם ליכא הפסק ואתי למימשך.

³ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ג הלכה ג

⁴ אף על גב דבגמרא אמרו דג"ש הוא אפשר דהוא מפרש דאתיא כפרה לא ג"ש נמורה הוי לתרין קושית התוס' ז"ל שהקשו דפר כהן משיח לא כתיב ביה כפרה ולכך מפרש דהך אתיא כפרה הוי כמו בנין אב כלומר כיון דהך הוי כפרה למדנו הדבר מיה"כ שהוא כפרה ואותה הכפרה היא בנין אב לכולם. לחם משנה שם.

⁵ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ד הלכה ב

⁶ לחם משנה ומעשה רוקח תמידין ומוספין שם

⁷ דעת הרמב"ם

⁸ ערוך השולחן העתיד הלכות תמידין ומוספין סימן קה סעיף י

הַלְכַתָּא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

ד. בכל יום היה חותה בשל כסף וכו' מאי טעמא התורה חסה על ממונן של ישראל

כבר התבאר לעיל דף מג. שבכל יום⁹ מי שזכה במחתה חותה במחתה של כסף שחתית הגחלים שוחקת הכלי ומחסרתו והתורה חסה על ממונן של ישראל¹⁰, ומערה האש למחתה של זהב. וביום הכפורים חותה כהן גדול במחתה של זהב, על אף שמפסיד את המחתה שלא להטריח על הכהן הגדול, ובה נכנס להיכל, שלא ליגעו בתוספת עבודה.

ה. נתפזרו לו קב גחלים מכבדן לאמה תני חדא קב ותניא אידך קביים

כדי להקטיר הקטורת¹¹ על מזבח הפנימי מי שזכה בפיים בקטורת אומר למי שעמו זכה עמי במחתה וחותרה גחלים ממזבח החיצון.

וכיצד חותה, לוקח מחתה של כסף מחזקת ארבעה קבין ועולה לראש המזבח ומפנה את הגחלים אילך ואילך, ונוטל מן הגחלים שנתאכלו במערכה שניה, ו"א¹² שבקטורת אינו מפנה ואינו נוטל מן המאוכלות שדין זה לא נאמר אלא בהרמת הדשן ואדרבה לקטורת גחלים גסות ובערות היה חותה¹³. ו"א¹⁴ שמפנה הגחלים לפי שהגחלים העליונות כבויים, ואין לוחשות מעבר אל עבר כמו התחתונות. אך אינו נוטל מן המאוכלות לצורך הקטורת.

ויורד מן המזבח ומערן לתוך מחתה של זהב שמחזיקה שלושה קבין, כדי שתהיה מלאה, והגחלים שנתפזרו מכבדן לאמת המים שבעזרה כדי שלא

⁹ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה

¹⁰ אף על גב דבזבחים פח: קאמר דאין מכבסין בגדי כהונה, משום דאין עניות במקום עשירות, נראה לי דהכל לפי ההפסד והכל לפי כבוד העבודה, והכל לפי הצורך, ומה"ט התירו לכהן גדול ביום כיפור לחתות בשל זהב, משום חולשא דכה"ג, ומשום קדושת העבודה, ובהא מתורין כמה סוגיות בש"ס, דלפעמים קאמר התורה חסה וכו', ולפעמים קאמר אין עניות וכו', ועיין מה שכתבתי בסיעתא דשמיא בפירושינו [שקלים פ"ח מ"ה].

תפארת ישראל – יבין מסכת תמיד פרק ה משנה ה

¹¹ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ג הלכה ה

¹² השנות הראב"ד שם, ומעמו דבתרומת הדשן בעינן שיהיה הגחלים מאוכלות שיהו קרובות לדשן וגם התם צריך שיפנה אילך ואילך כדי שיקח מהגחלים של איברים שנשרפו ולא מהעצים אבל כאן בקטורת אין טעם לשום אחד מהדברים דלמה לי כאן מאוכלות וגם למה צריך שיפנה אילך ואילך הרי צריך שיהיה גחלים לקטורת כש"כ תוד"ה מן המאוכלות זבחים סד.. לח"מ ואו"ש שם

¹³ ר' עובדיה מברטנורא מסכת תמיד פרק ה משנה ה

¹⁴ רא"ש תמיד פ"ה מובא במרכה"מ כאן.

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

ייכוו בהן הכהנים¹⁵ ובשבת כופה עליהן הפסכתר שהוא כלי גדול, ואם נתפזר יתר על קב חוזר וחיתה.

ביום הכפורים היה חותה הכהן הגדול בשל זהב מחזיקה שלושה קבין ובה עצמה היה מכנים.

ו. בכל יום היתה כבידה והיום קלה ... בכל יום היתה גלדה עבה והיום רך בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה ... כדי שתהא זרועו של כהן גדול מסייעתו

כבר נתבאר לעיל דף מג. שבכל יום ידה של המחתה קצרה פחות מאמה, והיתה המחתה ממתכת עבה, שלא תתקלקל ולכן היתה כבידה. והיום מתכתה דק ולכן היתה קלה. וידה ארוכה אמה ומחצה¹⁶, כדי להקל על כהן גדול שלא ייגע, כדי ששימנה תחת זרועו ויהי נקל עליו לשאת אותה ואז תהא זרועו מסייעתו.

ז. בכל יום לא היה לה ניאשתיק והיום היה לה ניאשתיק

וי"א¹⁷ שביום הכפורים היתה לה "ניאשתיק" טבעת בראשה של המחתה, שמקשקש ומשמיע קול, משום שנאמר "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" וגו' ומכיון שאינו לבוש בגדי זהב ואין עליו את המעיל שהשמיע קולו על ידי הפעמונים משמיע קולו על ידי הטבעת שבראש המחתה.

וי"א¹⁸ שניאשתיק הוא שכעין נרתק של עור היה עשוי סביב ידה של מחתה לאחוז בה שלא יכווה שהיו הגחלים שוהין במחתה זמן הרבה עד שהיתה חמה וע"י מסמרין היה נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה.

וי"א¹⁹ שאין הלכה כדעה זו, ולא היה כלל "ניאשתיק" על המחתה.

¹⁵ ר"ב במשנה תמיד ה, ה

¹⁶ כן משמע בירושלמי (ה"ד כב ב) הון עשיר מסכת יומא פרק ד משנה ד

¹⁷ רש"י בסוגייתינו

¹⁸ בירושלמי, ובראש הביאו בשם ר"ה, אך הרמב"ם השמיטו

¹⁹ ברמב"ם עבודת יום הכיפורים פרק ב הלכה ה השמיט לנמרי גם פירש"י וגם פירוש הירושלמי והרב פר"ח ז"ל כתב הטעם משום דמתניא בלשון יחיד משמע דרבנן פליגי עליה. ועוג דאי משום חום המחתה כיון שידה היתה ארוכה לא היה מה לחשוש וכן בסדר העבודה של אתה כוננת השמיט זאת

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא